

دانشگاه آزاد اسلامی

واحد بندرانزلی

پایان نامه جهت دریافت درجه کارشناسی ارشد در رشته حقوق

گرایش: فقه و حقوق جزا

عنوان:

بررسی مبانی جرم انگاری حیوان آزاری در فقه امامیه و حقوق موضوعه ایران

استاد راهنما

دکتر سمیه صفایی بازار جمعه

نگارش

عارف اقدامی شیجانی

تابستان ۱۳۹۸

تقدیم به:

خانواده ی عزیزم که در همه حال پشتیبان و همراه من بودند

سپاسگزاری :

خانواده عزیزم و همچنین استاد گرامی خانم دکتر صفایی بازارجمعه که با راهنمایی های دلسوزانه زمینه ساز شکل گیری این پایان نامه شدند

به نام خدا

دانشگاه آزاد اسلامی - واحد بندرانزلی

مقرر اخلاقی پژوهش

بایاری از خداوند سبحان و اعتقاد به این که عالم محضر خداست و همواره ناظر بر اعمال انسان و به منظور پاس داشت مقام بلند دانش و پژوهش و نظر به اهمیت جایگاه دانشگاه در اعتلای فرهنگ و تمدن بشری، ما دانشجویان و اعضاء حیات علمی واحد های دانشگاه آزاد اسلامی متعهد می گردیم اصول زیر را در انجام فعالیت های پژوهشی مد نظر قرار داده و از آن تخطی نکنیم:

۱. اصل حقیقت جویی: تلاش در راستای پی جویی حقیقت و وفاداری به آن و دوری از هرگونه پنهان سازی حقیقت.
۲. اصل رعایت حقوق: الزام به رعایت کامل حقوق پژوهشگران و پژوهیدگان (انسان، حیوان و نبات) و سایر صاحبان حق.
۳. اصل مالکیت مادی و معنوی: تعهد به رعایت کامل حقوق مادی و معنوی دانشگاه و کلیه بکاران پژوهش.
۴. اصل منافع ملی: تعهد به رعایت مصالح ملی و در نظر داشتن مقیاس توسعه کشور در کلیه مراحل پژوهش.
۵. اصل رعایت انصاف و امانت: تعهد به اجتناب از هرگونه جانب داری غیر علمی و حفاظت از اموال، تجهیزات و منافع در اختیار.
۶. اصل رازداری: تعهد به صیانت از اسرار و اطلاعات محرمانه افراد، سازمان ها و کشور و کلیه افراد و نهاد های مرتبط با تحقیق.
۷. اصل احترام: تعهد به رعایت حریم ها و حرمت ها در انجام تحقیقات و رعایت جانب شد و خودداری از هرگونه حرمت شکنی.
۸. اصل ترویج: تعهد به رواج دانش و اشاعه نتایج تحقیقات و امتثال آن به بکاران علمی و دانشجویان به غیر از مواردی که منع قانونی دارد.
۹. اصل برانست: الزام به برانست جویی از هرگونه رفتار غیر حرفه ای و اعلام موضع نسبت به کسانی که حوزه علم و پژوهش را به شائبه های غیر علمی می آلائند.

نام و نام خانوادگی، تاریخ و امضاء: عارف اقدامی شینانی

« صورتجلسه دفاع »

فرم ارزشیابی نهایی فعالیت پژوهشی (پایان نامه) دانشجو

ارزشیابی توسط استاد راهنما/مشاور/داور(ان)

با استعانت از الطاف خداوند متعال جلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد آقای/خانم عارف اقداسی شیجانی دانشجوی رشته حقوق گرایش فقه و حقوق جزا به شماره دانشجویی ۹۵۰۰۴۹۳۱۶ و کد پایان نامه..... تحت عنوان بررسی مبانی جرم انگاری حیوان آزاری در فقه امامیه و حقوق موضوعه ایران در تاریخ ۱۳۹۵/۴/۲۵..... با حضور استادان محترم راهنما، مشاور، و هیات داوران در دانشگاه آزاد اسلامی واحد بندرانزلی برگزار و با درجه به تصویب رسید.

نام و نام خانوادگی استاد راهنما: دکتر سمیه صفایی بازار جمعه	امضا
نام و نام خانوادگی استاد مشاور:	امضا
نام و نام خانوادگی استاد داور: دکتر موسوی فر	امضا
نام و نام خانوادگی استاد داور: دکتر رحمانی	امضا

ارزشیابی توسط حوزه معاونت پژوهش و فناوری

پس از بررسی نتایج حاصل از الف) پذیرش یا چاپ مقاله در مجلات معتبر ب) فرستادن (submission) مقاله به مجلات معتبر ج) انصراف دانشجو از ارایه مقاله و ارایه فرم ۱۴، پایان نامه با درجه به تصویب رسید.

کارشناس پژوهش و فناوری	معاون پژوهش و فناوری
نازنین احمدزاده	احمد بن محمد بن علی
	دانشگاه آزاد اسلامی واحد بندرانزلی

توجه: لطفا فرم توسط دانشجو به صورت تایپ شده تکمیل گردد.

- ۱- براساس نمره اخذ شده از فرم شماره ۱۰ (حداکثر ۱۸ نمره) یکی از درجات خوب، قابل قبول و غیر قابل قبول تعلق می گیرد.
- ۲- براساس احراز موارد الف و ب به ترتیب درجات عالی و بسیار خوب تعلق می گیرد و در صورت انصراف دانشجو از ارایه مقاله درجه تعیین شده در بخش اول به عنوان درجه نهایی تصویب می گردد.

تعهد اصالت پایان نامه

اینجانب عارف اقدامی شیجانی دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد در رشته حقوق که در تاریخ ۹۸/۴/۲۵ از پایان نامه خود تحت عنوان بررسی مبانی جرم انگاری حیوان آزاری در فقه امامیه و حقوق موضوعه ایران با کسب نمره و درجه خوب دفاع نموده ام بدین وسیله متعهد می شوم:

۱- این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و...) استفاده نموده ام، مطابق ضوابط و رویه موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست مربوطه ذکر و درج کرده ام.

۲- این پایان نامه قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاه ها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است.

۳- چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هرگونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و... از این پایان نامه داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.

۴- چنانچه در هر مقطعی زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را می پذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی عارف اقدامی شیجانی

تاریخ و امضاء

فهرست مطالب

چکیده:	۱
مقدمه	۲
الف-بیان مسئله	۳
ب-سابقه تحقیق	۳
ج-سوال های تحقیق	۵
د-نوآوری تحقیق	۵
ر-اهداف تحقیق	۶
و-فرضیه های تحقیق	۶
فصل اول: کلیات تحقیق	۷
۱-۱- مفاهیم	۸
۱-۱-۱- مفهوم حیوان	۸
۱-۱-۲- مفهوم حیوان آزاری	۸
۱-۱-۳- مفهوم حقوق حیوانات	۹
۱-۲- اقسام حیوانات	۱۰
۱-۲-۱- حیوانات دارای ون جهنده	۱۰
۱-۲-۲- حیوانات حلال گوشت و حرام گوشت	۱۰
۱-۲-۳- حیوانات قابل تذکیه و غیر قابل تذکیه	۱۱
۱-۳- پیشینه حمایت از حقوق حیوانات	۱۱
۱-۳-۱- حمایت از حیوانات در حقوق بین المللی	۱۱
۱-۳-۲- حقوق حیوانات در اسلام	۱۳
۱-۳-۳- حمایت از حیوانات در قوانین موضوعه ایران	۱۵
۱-۳-۳-۱- قوانین مربوط به حیوانات در قانون مدنی مصوب ۱۳۰۷	۱۵

۱-۳-۲-حقوق حیوانات در قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۰.....	۱۶
۱-۳-۳-حقوق حیوانات در قانون تعزیرات و مجازاتهای بازدارنده مصوب ۱۳۷۵.....	۱۷
۱-۳-۴-حقوق حیوانات در قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲.....	۱۷
۱-۴-جرم انگاری حیوان آزاری.....	۱۸
۱-۴-۱-جرم انگاری بر مبنای فایده گرایی.....	۱۸
۱-۴-۳-جرم انگاری بر مبنای اخلاق گرایی.....	۱۹
فصل دوم:مبنای جرم انگاری حیوان آزاری در فقه امامیه.....	۲۰
۱-۲-اهمیت حفظ حیات حیوانات از نگاه فقهای امامیه.....	۲۱
۱-۲-۱-وضو و حمایت از جان حیوانات.....	۲۱
۱-۲-۲-نماز و حمایت از جان حیوانات.....	۲۲
۱-۲-۳-روزه و حمایت از جان حیوانات.....	۲۲
۱-۲-۴-حرمت اموال دیگران و حرمت جان حیوانات.....	۲۲
۱-۲-۵-کشتن و شکار بی مورد حیوانات:.....	۲۲
۱-۲-۲-مبنای حرمت حیوان آزاری در آیات و روایات.....	۲۳
۱-۲-۲-۱-آیات در حرمت حیوان آزاری.....	۲۳
۱-۲-۲-۲-روایات در حرمت حیوان آزاری.....	۲۶
۱-۲-۲-۲-مثله کردن حیوانات.....	۲۷
۱-۲-۲-۲-اخته کردن حیوانات.....	۲۸
۱-۲-۲-۳-نشان کردن حیوانات.....	۲۹
۱-۲-۲-۴-سوزاندن حیوانات.....	۲۹
۱-۲-۲-۵-حبس کردن حیوانات.....	۳۰
۱-۲-۲-۶-زدن بر صورت حیوانات و داغ گذاشتن روی آنها.....	۳۱
۱-۲-۲-۷-تامین آذوقه ی کافی.....	۳۱
۱-۲-۲-۸-تامین دارو و درمان.....	۳۳

۳۳	۹-۲-۲-۲-تامین مسکن
۳۳	۱۰-۲-۲-۲-حیوان آزاری بوسیله ی استفاده ی خارج توان حیوانات
۳۴	۱۱-۲-۲-۲-سواری گرفتن
۳۴	۱۲-۲-۲-۲-نهی از ناموزون و کج سوار شدن بر حیوان:
۳۴	۱۳-۲-۲-۲-نهی از نشستن طولانی بر پشت حیوانات:
۳۴	۱۴-۲-۲-۲-نهی از سوار شدن چند نفر بر حیوان:
۳۴	۱۵-۲-۲-۲-حرمت حیوان آزاری در ذبح نادرست
۳۵	۱۶-۲-۲-۲-حرمت کندن پوست حیوان بلافاصله پس از ذبح
۳۵	۱۷-۲-۲-۲-حرمت فلج کردن حیوان پیش از ذبح
۳۶	۱۸-۲-۲-۲-دستور به تیز بودن آلت ذبح
۳۶	۱۹-۲-۲-۲-حرمت کلمات توهین آمیز به حیوانات
۳۷	۳-۲-۲-۲-مبنای حرمت حیوان آزاری در قواعد فقهی
۳۷	۱-۳-۲-۲-قاعده ی تسلیط
۳۸	۲-۳-۲-۲-قاعده ی لاضرر
۳۸	۳-۳-۲-۲-جرم انگاری حیوان آزاری بر مبنای قواعد تسلیط و لاضرر
۴۰	فصل سوم : مبنای حرمت حیوان آزاری در حقوق ایران
۴۱	۱-۳-۱-مبنای حقوق حیوانات
۴۱	۱-۳-۱-۱-حقوق حیوانات بر مبنای اصل حکومت عدل و قرآن در قانون اساسی
۴۱	۲-۳-۱-۱-حقوق حیوانات بر مبنای اصل طلایی حفاظت محیط زیست در قانون اساسی
۴۲	۲-۳-۲-حیوانات در قانون مدنی
۴۲	۱-۳-۲-۱-شناختن حیوانات به عنوان مال در قانون مدنی
۴۳	۲-۳-۲-۲-حکم نتایج حیوانات در قانون مدنی
۴۳	۳-۲-۳-۲-تملك حیوانات وحشی
۴۴	۴-۲-۳-۲-حقوق حیوان گم شده در قانون مدنی

۴۵.....	۳-۲-۵-تکلیف رد حیوان گم شده به مالک یا حاکم در قانون مدنی
۴۵.....	۳-۲-۶-مسئولیت یابنده ی حیوان ضاله
۴۶.....	۳-۲-۷-غصب حیوان و ضمان غاصب نسبت به عین و منافع حیوان
۴۷.....	۳-۲-۸-اتلاف حیوان در قانون مدنی
۴۷.....	۳-۲-۹-دفاع مشروع در برابر حیوان
۴۸.....	۳-۲-۱۰-مسئولیت مالک حیوان در قانون مدنی
۴۹.....	۳-۲-۱۱-حیوان مورد اجاره
۵۰.....	۳-۲-۱۳-موارد فسخ اجاره حیوان
۵۰.....	۳-۳-حرمت حیوان آزاری در قانون مجازات اسلامی
۵۰.....	۳-۳-۱-در قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۰
۵۱.....	۳-۳-۲-در قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۵
۵۲.....	۳-۳-۳-در قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲
۵۳.....	۳-۴-مبانی حرمت حیوان آزاری در قوانین محیط زیستی
۵۳.....	۳-۴-۱-متن قانون شکار و صید مصوب ۱۳۴۶ با آخرین اصلاحات تا ۱۳۹۷/۲/۱۶
۶۴.....	نتیجه گیری
۶۵.....	پیشنهادهات
۶۷.....	فهرست منابع و مآخذ

بررسی مبانی جرم انگاری حیوان آزاری در فقه امامیه و حقوق موضوعه ایران

عارف اقدامی شیجانی

چکیده:

بی شک در دنیایی که خداوند آن را آفریده است هیچ چیزی بیهوده خلق نشده. خداوند تمامی چیزهایی که در دنیا وجود دارد را بر اساس هدف خاصی آفریده است. بر همین مبنا مسلماً خلقت حیوانات و وجود آنها در روی زمین نیز دارای دلیل و هدف خاصی از سوی خداوند است. و خداوند بارها در قرآن کریم و همچنین به وسیله انبیاء الهی اهمیت به رسمیت شناختن حق حیات و همچنین جلوگیری از آزار حیوانات را یادآور شده است. با این وجود اما در بعضی از مواقع شاهد آزار و اذیت حیوانات توسط افرادی در جامعه هستیم که این آزار و اذیت می تواند لحاظ روانی حتی زمینه ساز بروز برخی جرائم بزرگتر نسبت به هم نوع در جامعه شود. انسانی که بی رحمی و آزار را نسبت به حیوانات انجام دهد می تواند با مرور زمان این کار را نسبت به انسان های دیگر انجام دهد. در نتیجه خشونت که در رابطه با حیوانات اعمال می شود می تواند چهره جامعه را خشن جلوه داده و از لحاظ روانی به عادی سازی خشونت در جامعه بپردازد که این امر باعث ازدیاد جرائم و خشونت در جامعه می شود. در این پایان نامه سعی شده به بررسی مبانی جرم انگاری حیوان آزاری پرداخته شود و برای این بررسی فقه امامیه که نقش بسیاری در قانون گذاری در کشور ما را دارد و همچنین حقوق موضوعه کشورمان مورد بررسی قرار گرفته است. در نهایت این نتیجه بدست می آید که میتوان با بررسی منابعی که در فقه اسلامی در این مورد وجود دارد و همچنین بررسی قوانین کشورمان در مواردی که به این موضوع پرداخته شده زمینه ساز پیشگیری از وقوع چنین پدیده ای شد.

واژگان کلیدی: حیوان. شرع. قانون. جامعه. حیوان آزاری

مقدمه

حيوانات، بخش مهم و گسترده ای از طبيعت و محيط زيست را تشكيل می دهند و در برقراری توازن در نظام طبيعت، نقش موثر و غيرقابل انکاری دارند. حيوانات به مانند انسان ها از حقوق خاص خویش مانند حق حیات، حق درمان، حق آرامش، حق زيست جمعی، حق پرهیز از هر نوع خشونت، حق پرهیز از هرگونه نسل کشی، حق استفاده از حیات وحش و مانند آن ها برخوردارند. با نگاهی به روایات و آموزه های دینی در کلام فقهای اسلامی به جد خواهیم دید که حفظ جان حيوانات و ضرورت رسیدگی از قبیل تأمین آب و غذای حيوانات مورد تأکید قرار گرفته است. به گواهی آیات و سخنان پیشوایان معصوم(ع) حيوانات نیز از ادراک و شعور بهره مند و دارای احساسات و عواطف اند، از همین رو حرمت دارند. آدمیان هم در بهره برداری از آنها به رعایت احترام ذاتی و حق حیات آنها مکلف اند و از سوی پروردگار حقوقی بر عهده دارند و فقه اسلامی یک نوع از حقوق واجب بر انسان را حقوق حيوانات دانسته است. مصون داشتن حيوان از آزار و اذیت در بهره برداری و وارد نکردن صدمه و آسیب بر پیکر حيوان و حرمت گذاری حيوان و ... از حقوقی است که شرع مقدس با تعبیرهای گوناگون و در قالب احکام تکلیفی به آنها سفارش کرده و حمایت از این حقوق را از مسلمانان خواسته است و رعایت از آنها بر مالک حيوان و دیگران و در مواردی بر حاکم شرع نیز واجب است. با اینحال در سالیان اخیر شاهد هستیم که عده ای به آزار و اذیت حيوانات پرداخته و با روش های گوناگون باعث می شوند که حقوق حيوانات نادیده گرفته شود. با توجه به تأکیدی که فقهای شیعه بر اهمیت حفظ حقوق حيوانات داشته اند متأسفانه در کشور ما قانون حمایتی کاملی وجود ندارد که بتواند تمام گونه های حيوانات را تحت پوشش حمایتی خور قرار دهد تا شاهد فجایع وحشتناکی که برخی انسان ها در حق حيوانات انجام می دهند نباشیم. بطور کلی در این مقاله قصد بر این است که به بررسی مبانی جرم انگاری حيوان آزاری در فقه امامیه و حقوق موضوعه ایران بپردازیم تا بتوانیم به با این بررسی به راه حل های موجود برای حل این معضل بزرگ در جامعه ی حال حاضر خود برسیم.

الف- بیان مسئله

بی شک در جهان پیرامون ما همانطور که انسان ها دارای حقوق خاصی هستند موجودات دیگر و حیوانات نیز از حق حیات و حقوق خاص دیگری برخوردار هستند. متأسفانه در جامعه امروز ما قانون مدونی برای حمایت از حقوق حیوانات در نظر گرفته نشده. حال آنکه بسیاری از فقهای ما بر ضرورت رعایت حقوق حیوانات تاکید کرده اند و همچنین در بسیاری از کتابهای فقهی نیز حقوق خاصی را برای حیوانات در نظر گرفته اند. با اینحال باز گهگاه شاهد هستیم که حقوق حیوانات پایمال شده و مورد آزار و اذیت قرار میگیرند که تصویر بدی از جامعه به نمایش گذاشته می شود. از آنجا که فقه نقش مهمی در قانونگذاری کشورمان ایفا می کند و یکی از مواردی است که در قانونگذاری در کشورمان بسیار به آن توجه می شود هدف بنده از این پژوهش بررسی مبانی جرم انگاری حیوان آزاری در فقه امامیه و همچنین در حقوق موضوعه ایران است تا بتوان بر مبنای ارای فقها در ارتباط با این موضوع و همچنین در حقوق موضوعه ایران دلیلی بر ضرورت تصویب قانون حمایت از حیوانات پیدا کرد. هدف این پژوهش همچنین نشان دادن این است که حیوان آزاری از دیرباز توسط فقهای ما امری نکوهیده تلقی می شود و همچنین در بعضی موارد این عمل جرم انگاری شده و برای آن مجازات تعیین شده است .

ب- سابقه تحقیق

دو کتاب در رابطه با موضوع پایان نامه عبارتند از:

۱) کتاب حقوق حیوانات در اسلام که نویسنده آن ابوالقاسم مقیمی است؛ این کتاب به همت پژوهشکده باقرالعلوم (ع) و توسط انتشارات نورالسجاد منتشر شده است.

۲) کتاب حقوق حیوانات در ایران و اسناد بین المللی نوشته ی عباس حسینی که در دی ماه ۱۳۹۶ توسط انتشارات مجد انتشار یافته است

دو مقاله در مورد حقوق حیوانات عبارتند از:

۱) حقوق حیوانات در اسلام به قلم اصغر مسعودی و محسن جوادی

۲) حیوانات در اسلام به قلم عبدالحمید حمدان

دو پایان نامه که نزدیک پایان نامه ی انتخابی می باشد، اما پایان نامه انتخابی بنده به طور مستقل کار نشده است.

۱) بررسی تطبیقی حقوق حیوانات در فقه و حقوق و تاثیر رعایت آن بر محیط زیست

دانشگاه یزد

به قلم نرجس دهقان منشادی

چکیده: انسان تنها موجودی است که خداوند برای وی حق و تکلیف قرار داده است و تمامی مخلوقات دارای احترام و حقوقی میباشند؛ که انسان موظف است حقوق آنها را رعایت نماید. و مجاز نیست هر نوع استفاده و بهره وری از آنها داشته باشد. امروزه حقوق حیوانات و حفظ گونه های مختلف آنها از جمله اموری است که در سراسر جهان از جانب دولت ها و عموم کسانی که به امور زیست محیطی و حمایت از حیوانات علاقه دارند مورد توجه قرار گرفته است. از منظر فقه های شیعه حیوانات از حقوق مختلفی برخوردار هستند حق حیات حیوانات مورد احترام است و کشتن حیوانات جز در موارد خاصی آن هم برای استفاده ی معقول و منطقی اجازه داده نشده است. شکار و صید حیوان از روی تفریح و سرگرمی حرام است و برای شکار از نظر زمان و مکان و وسیله ی شکار محدودیتهای وجود دارد. نفقه ی حیوان بر مالک واجب است. در بعضی موارد تأمین نفقه ی حیوان وظیفه ی حاکم شرع و در مواردی هم به صورت واجب کفایی بر عهده عموم مسلمین است. امنیت جسمی و روحی- روانی حیوان نیز یکی دیگر از حقوق حیوانات میباشد. بر این اساس استفاده و بهره وری بیش از توان حیوان و هر نوع رفتاری که موجب آزار و اذیت حیوان گشته، جایز نیست. در این تحقیق ابتدا مفهوم حقوق حیوانات و صاحب حق بودن آنها و مبانی فقهی حقوق حیوانات روشن شده و در ادامه حقوق حیوانات در فقه شیعه بررسی میشود و در نهایت علاوه بر بررسی مسائل زیست محیطی تأثیر رعایت حقوق حیوانات بر محیط زیست مورد بررسی و دقت نظر قرار گرفته است.

۲) بررسی حقوق حیوانات در فقه اسلامی

دانشگاه فردوسی مشهد به قلم سمیه جمالی

چکیده: از وظایف و مسئولیت هایی که انسان در قبال حیوانات بر عهده دارد، به حقوق حیوانات تعبیر می شود. در این نوشتار که با روش کتابخانه ای و اسنادی نگارش یافته با استناد به آیات و احادیث ثابت شده است که حیوانات به اندازه ی خود از درک و شعور برخوردار بوده و همین برخورداری از درک و شعور، اثبات می کند که حیوان موجود محترمی است و می تواند صاحب حقوقی باشد. با ذکر شواهدی از کتاب، سنت، اجماع و عقل حقوق حیوانات در منابع فقهی مورد بررسی قرار گرفته و در ادامه در راستای لزوم حمایت از حقوق حیوانات، در قالب چند قاعده ی فقهی همچون قاعده ی لاضرر، امر به معروف و نهی از منکر، تسلیط، احترام و... بر این مسئله تأکید شده است. در پایان، در ابواب

مختلف فقهی مانند، باب طهارت، صلوٰه، صوم، زکات، حج و... وظایف انسان در قبال حیوانات در رعایت حقوق آن‌ها و برآورده کردن نیازهای جسمی و روحی آن‌ها و چگونگی بهره‌برداری از آنان بیان شده است.

ج-سوال های تحقیق

۱) آیا در آرای فقها حقوق خاصی برای حمایت از حیوانات و جلوگیری از حیوان آزاری قرار داده شده؟

پاسخ:

بله فقها همواره بر ضرورت رعایت حقوق حیوانات تاکید ویژه ای داشته اند و اهمیت بسیاری برای آنها قایل بوده و همواره بر عدم ازار و اذیت حیوانات تاکید ویژه داشته اند
۲) مبنای جرم انگاری حیوان آزاری در فقه امامیه و حقوق موضوعه ایران چیست و برای حل این معضل چه راهکرد های وجود دارد؟

پاسخ:

مبنای جرم انگاری این موضوع را می توان آیات قرآن و همچنین روایات و همچنین اجماع و عقل متصور شد.

د-نواوری تحقیق

در این تحقیق سعی شده علاوه بر جنبه های حمایتی که قانون برای حیوانات متصور شده به بررسی مجازات هایی که در قانون کشورمان و همچنین در فقه برای فرد حیوان آزار در نظر گرفته شده پرداخته شود.

ر-اهداف تحقیق

بررسی راه های گسترده تر کردن چتر حمایتی قانون در رابطه با حیوانات
ارائه دلایل کافی اعم از دلایل فقهی و قانونی موجود برای جلوگیری از حیوان آزاری
نشان دادن اهمیت جلوگیری از آزار و اذیت حیوانات بر اساس آموزه های دینی و قرآنی

ه- ضرورت تحقیق

بی شک بررسی حقوق حیوانات و مبانی جرم انگاری آنها و بررسی قانون مربوط به این زمینه کمک می کند تا جلوی مواردی مانند حیوان آزاری گرفته شود. با انجام تحقیق و بررسی در مورد این پدیده می توان قوانین مدون تری را پیشنهاد داد تا پدیده ی حیوان آزاری که در دین کشورمان امری بسیار نکوهیده تلقی می شود ریشه کن شود.

و- فرضیه های تحقیق

۱) به نظر می رسد فقها و همچنین انبیا همواره در گفته های خود بر ضرورت رعایت حقوق حیوانات و حرمت آسیب رساندن و استفاده نادرست و همچنین حرمت آزار و اذیت آنها همواره تاکید داشته اند. همچنین در قوانین حقوقی ما نیز برای چنین اعمالی مجازات هایی در نظر گرفته شده اما به نظر می رسد قلمرو مجازات های در نظر گرفته شده نسبت به مواردی که در فقه امامیه بر ضرورت انجام آنها و یا بر ضرورت حرمت آنها نسبت به حیوانات در نظر گرفته شده بسیار کمتر است که باعث وجود کاستی هایی در زمینه جرم انگاری برخی موارد حیوان آزاری شده است

۲) به نظر می رسد در حقوق موضوعه و قوانین کشورمان هم برخی از انواع آزار حیوانات جرم انگاری شده و همچنین قوانین خاصی در زمینه صید و شکار و همچنین مواردی دیگر در قانون مجازات اسلامی برای آزار رساندن به حیوانات جرم انگاری شده و نیز مجازات هایی در نظر گرفته شده باشد. با اینحال اما به نظر می رسد که در موضوع مطروحه می توان قوانین و مجازات های بیشتری وضع کرد تا بتوان دایره ی وسیع تری از حیوانات را تحت پوشش قرار داد

ز- روش تحقیق

روش پژوهش در این تحقیق توصیفی-تحلیلی می باشد

ی- ساختار تحقیق

در فصل اول با مفهوم حیوان و همچنین اقسام حیوانات از منظر فقهی آشنا می شویم. همچنین به بررسی حقوق حیوانات از دیدگاه های مختلف می پردازیم

در فصل دوم آیات قرآن کریم و همچنین آرا و نظرات فقها و امامان را در این زمینه بررسی خواهیم کرد در فصل سوم به بررسی جرم انگاری آزار حیوانات در قوانین حقوقی و جزایی ایران میپردازیم و بررسی خواهیم کرد

فصل اول

کلیات تحقیق

در فصل اول به بررسی کلی مفهوم حیوان و مفاهیمی که به حیوان آزاری مربوط می شود می پردازیم. همچنین به صورت گذرا برخی از آیات و همچنین برخی موارد قانونی مربوط به حیوان آزاری را بررسی میکنیم.

۱-۱- مفاهیم

در این بخش با مفاهیم مربوط به حیوان آزاری آشنا می شویم و آنها را در غالب موضوع مورد نظر تحت بررسی قرار می دهیم تا با درک کامل از مفاهیم درک درستی از موضوع داشته باشیم.

۱-۱-۱- مفهوم حیوان

حیوان به معنی جانور یا جوهر یا جسم نامی متحرک بالاراده است (معین، ۱۳۸۱، ص ۶۰۶)

۱-۱-۲- مفهوم حیوان آزاری

مقصود از حیوان آزاری یا جنون حیوان آزاری پدیده ای مذموم است که به معنای آزار رساندن به حیوانات از روی خوشی و گاهی برای کسب لذت جنسی می باشد. این اصطلاح گویا نخستین بار توسط یک روانشناس آلمانی، به نام ارنست بورنمن، رایج شده است که منشأ آن، رفتار فرد برای کسب لذت است. در واقع از نظر علم روانشناسی نوعی رفتار مخرب و انحراف در سوءاستفاده از جانوران بوده است که موجب آزدن حیوان و به نوعی ارضای فرد منحرف می شود. این پدیده نوظهور و اساساً مقید به زمان خاصی نیست، بلکه در سالهای اخیر رشد چشمگیری داشته است و آنچه که موجب تألم خاطر افراد جامعه می شود و قبح این عمل را تشدید می کند، انتشار تصاویر بدرفتاری هاست. اما باید به این نکته توجه داشت که این گونه نیست اگر تصاویر شکنجه و آزدن حیوانات منتشر نشد یا منتشر گردید، و عرف یک منطقه متألم و آزرده خاطر نشد، عمل حیوان آزاری رخ نداده است. لذا متأثر شدن عرف داخل در چیستی و ماهیت این پدیده نیست، اگرچه می توان از آن برای جرم انگاری و مجازات عاملان آن استعانت جست؛ بلکه آنچه مقصود است صرف رفتارهای آزاردهنده و شکنجه کردن حیوان به هر نحوی از انحا می باشد. بنابراین، در تعریف حیوان آزاری باید گفت وارد ساختن تعمدی و بی دلیل هر نوع آسیبی به حیوانات است که به شیوه های گوناگون، از قبیل آزار فیزیکی، آزار روانی، بی توجهی و عدم رسیدگی مثل تأمین نکردن آب و غذا، سرپناه و... صورت می پذیرد تاحدی که سلامت آن به خطر بیفتند. در واقع حیوان آزاری عنوان عامی است که به فعل خاصی اطلاق نمی شود، بلکه هر فعل یا ترک فعلی که عمداً یا بدون هیچ ضرورت خاصی انجام شود در دامنه تعریف حیوان آزاری قرار می گیرد. در مطالعات جرم شناسی دیده شده است افرادی نه فقط میزان خشونت نسبت به افراد دیگر در آنها بالاست بلکه میزان ارتکاب سایر رفتارهای ضد اجتماعی در آنها نیز بیشتر است. اعمال خشونت علیه موجودات ضعیفتر مانند

حیوانات در دوران کودکی می تواند به پذیرش خشونت علیه اعضای ضعیفتر خانواده و حتی جامعه مانند زنان و کودکان منجر شود. (دهکلانی، ۱۳۹۷، ص ۱۱۵)

۱-۱-۳- مفهوم حقوق حیوانات

نسل سوم از حقوق بشر، حقوق مردم است که در کنار حقوق نسل اول (حقوق آزادی) و نسل دوم (حقوق برابری) به حقوق برادری شهرت یافته است. این نسل از حقوق، شامل توسعه یافتن، حق زیستن در صلح و آرامش، حق برخورداری از محیط زیست سالم و حق مالکیت بر میراث مشترک بشریت، حقوق جمعی یا حقوق همبستگی نامیده شده اند. در این بین، حق برخورداری از محیط زیست سالم جزء نامزدهای اصلی از این گروه برای ارتقا یافتن به جایگاه حقوق بشر است تا از تمام تدابیر و توان نظام قضایی و سیاسی که در سطح ملی و بین المللی برای عدم نقض و اجرای این دسته از حقوق انسانها وجود دارد، برخوردار شود. امری که متأسفانه تاکنون اتفاق نیفتاده و حق مزبور در سطح ملی و بین المللی به طور مستقل مورد شناسایی قرار نگرفته است. لذا نگرش جهانیان به مسئله پدیده های محیط زیست که حیوانات هم جزئی از آن است، و خطرهایی که آن را تهدید می کند، در حال تغییر می باشد و دیگر نمی توان نگاهی مطلقاً انسان محور به محیط زیست و پدیده های آن داشت. بهبود اوضاع نابسامان و بی توجهی به حقوق حیوانات، زمانی حاصل خواهد شد که محیط طبیعی و فرهنگی انسان با هم مرتبط باشند. لازمه تحقق چنین هدفی وجود اخلاق محیط زیستی در تمامی اقشار یک جامعه است. بدین منظور باید از ارزش های اخلاقی که با معنویت آمیخته شده است، استعانت جست؛ چراکه ادیان همواره مروج اخلاق مداری بوده اند و هستند. زیباترین و جامع ترین نمود اخلاق در میان عناصر محیط زیست و به خصوص حیوانات را که آمیخته به معنویت است، در تعالیم اسلامی می توان دید. دین اسلام با برشمردن حقوقی برای تمام عرصه های محیط زیست، تأکید و اهتمام ویژه خود را نسبت به آن نشان داده است. در این میان، حیوانات هم بخشی از محیط زیست هستند که قطعاً حقوقی را به خود اختصاص داده اند. لذا می توان چنین نتیجه گرفت، آنچه را که دنیای امروز تحت عنوان حقوق حیوانات عرضه می کند، اسلام در ۱۴۰۰ سال پیش دقیق تر و لطیف تر، حتی با ضمانت اجراهای دنیوی و اخروی بیان کرده است. (همان، ص ۱۱۶)

اهم حقوق حیوانات را می توان تدارک آب و خوراک سالم، جایگاه و شرایط زیستی و روانی مناسب، رسیدگی به بهداشت و درمان، به کارگیری شایسته و آزار ندادن و سوء استفاده از آنها دانست. علامه جعفری در خصوص حقوق حیوان می نویسد: «تهیه وسایل زندگی حیوانی که تحت تصرف قرار گرفته، واجب است و مقصود از وسایل زندگی حیوان تمام اموری است که زندگی حیوان به آنها بستگی دارد. حیوانی هم که تهیه